

УДК 369.221:336

Кисільова І. Ю.

Запорізький національний університет

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ НАДІЙНОСТІ СТРАХОВИКА

Досліджено теоретичні аспекти оцінки фінансової надійності страховика. Розраховано показники фінансової надійності СК «Кредо-классик». Побудована математична модель оцінки фінансової надійності страховика.

Ключові слова: фінансова надійність страховика, показники фінансової надійності, математична модель.

Постановка проблеми. У сучасних умовах ринкових відносин підвищуються вимоги до фінансової надійності страхової компанії. Тому пріоритетним стає не тільки облік грошових потоків компанії, але й комплексне дослідження її фінансово-економічного стану і фінансової надійності. Фінансова надійність – одна з найважливіших характеристик стану будь-якої організації та її поведінки щодо зовнішніх і внутрішніх змін. Від правильності визначення факторів фінансової надійності залежить точність визначення кількісних і якісних показників діяльності та безпосередньо фінансової стійкості страхових організацій.

Страховик, на відміну від промислових і комерційних підприємств, приймає від страхувальника гроші не в обмін на суто матеріальний товар або послугу, а в обмін на послугу, яка забезпечує страховий захист у вигляді майбутніх страхових виплат тільки тим страхувальникам, які зазнали збитків і потребують фінансової допомоги. Ця особливість (тобто «плата наперед») потребує певних гарантій щодо здатності страхової компанії відповідати за своїми зобов'язаннями перед страхувальниками. Однією з гарантій є фінансова надійність страховика. Вона постійно перебуває в центрі уваги як страховика, так і страхувальника та пов'язана з тарифною, фінансовою, інвестиційною, перестраховальною політикою страховика.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розробку теоретико-методологічних засад оцінки фінансової надійності страхових компаній здійснили Н.В. Ткаченко, Л.В. Ширінян, Г.М. Малинич, О.А. Бойко, [1-5] та інші науковці.

В роботі Г.М. Малинич [4, с. 88-90] проаналізовано існуючі методику оцінки фінансової надійності страховиків, проаналізовано також системи показників оцінки фінансової надійності та визначено їх переваги та недоліки. Аналіз факторів, які впливають на фінансову стійкість страховика, здійснено в роботі Л.В. Ширінян [3, с. 8-10].

Питання управління фінансовою надійністю страховика та методи управління розглянуто в роботі [6, с. 138-140].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. В розглянутих методиках оцінки фінансової надійності страхової організації застосовується або певна система не пов'язаних між собою показників, або використовується узагальнюючий показник, який враховує обмежену кількість факторів та не враховує, зокрема, вплив зовнішніх факторів. Тому вважається доцільним розробка інтегрального показника оцінки фінансової надійності страховика із врахуванням ширшого переліку факторів. Робота виконана на матеріалі страхової організації ЗАО СК «Кредо-классик»

Мета статті. Головною метою цієї роботи є огляд методів оцінки фінансової надійності страховика, визначення факторів впливу на фінансову надійність; проведення оцінки фінансової надій-

ності СК «Кредо-классик» та побудова інтегрального показника оцінки фінансової надійності.

Виклад основного матеріалу. Фінансова надійність страховика – це спроможність страховика виконати страхові зобов'язання, прийняті за договорами страхування та перестраховання у випадку впливу несприятливих чинників. Тому стійка фінансова надійність страхових операцій дає змогу страховикові виконати усі зобов'язання за будь-яких несприятливих обставин.

Фактори впливу на фінансову надійність розділяються на внутрішні та зовнішні [5].

До зовнішніх належать фактори, обумовлені впливом зовнішнього середовища тобто фактори, що визначають стан фінансового ринку, національної й світової економіки, політичний клімат в країні, а також форс-мажорні обставини. Якщо ж дія зовнішнього середовища відносно стабільна, то остаточне положення підприємства визначається внутрішніми факторами.

До внутрішніх належать фактори, обумовлені професійним рівнем персоналу і якістю менеджменту, а також стратегією підприємства, забезпеченістю власним капіталом, внутрішня політика підприємства. Крім того, до внутрішніх факторів надійності підприємства відноситься фінансова звітність, її якість, склад акціонерів, розмір та масштаби діяльності консервативність, прозорість і публічна активність.

У зарубіжному страховому менеджменті активно використовується класифікація чинників за можливістю управління ними. З цих позицій чинники стійкості можуть бути такими, що піддаються і не піддаються управлінню, тобто керовані та некеровані. При цьому прийнято основні керовані чинники, інші керовані чинники і ринкові (частково керовані і некеровані) чинники (таблиця 1) [6, с. 139-140].

Таким чином, проблема забезпечення фінансової надійності страхової компанії є багатофакторним завданням і вимагає комплексної оцінки.

На сьогодні у вітчизняній науці і практиці не існує єдиного підходу до системи показників фінансової стійкості страхових компаній. У більшості методик пропонується оцінювати фінансову стійкість страхових організацій на основі системи показників фінансової стійкості будь-якого суб'єкта господарювання з адаптацією їх до галузевих особливостей даної сфери.

Поширеними є методичні підходи оцінки фінансової надійності страхової організації, в основу яких покладено розрахунок одиничного показника фінансової надійності страхової компанії або сукупності показників.

В роботах [7, с. 48-50; 8] для оцінки фінансової надійності страхової компанії пропонуються такі показники: поточна надійність, надійність перестраховальної діяльності, поточна ліквідність, рівень платоспроможності.

Таблиця 1
**Поділ факторів фінансової надійності страховика
за можливістю управління**

Внутрішні (керовані)	Зовнішні (некеровані)	Змішані
якість страхового портфеля	кон'юнктура ринку	страхові резерви
склад і структура витрат, стратегія компанії стосовно витрат	інфляція, час, тривалість звітного періоду	статутний фонд, його розмір, структура і склад
склад і структура тарифної ставки		система перестраховування
гарантійні фонди страховика, участь у централізованих резервних фондах і добровільних фондах страхових гарантій		ступінь залучення страхової організації в інвестиційну діяльність
стратегія страхової організації стосовно чистого прибутку		мобільність компанії
маркетингова політика і менеджмент страхової компанії		оптимальна структура страхової організації

Недоліками такого підходу можна визначити:

1) жоден з показників не визначає економічної суті фінансової надійності страхової компанії;

2) запропоновані показники не дозволяють цілком виміряти всю багатогранність надійності фінансового стану страхової компанії, а можуть лише стати складовою системи показників. Показник поточної надійності відображає лише збитковість страхової суми, а показник надійності перестраховальної діяльності – питому вагу страхових платежів, переданих у перестраховування.

3) відсутність нормативних значень показників не забезпечує порівнянності між страховими компаніями та еталоном

І.О. Ковтун пропонує методику [9, с. 210-215] оцінки фінансової надійності страхової компанії, яка полягає у визначенні узагальнюючого показника – коефіцієнта фінансової надійності страхової компанії. Перевагою даної методики є простота її застосування. Інформаційною базою для неї виступає публічна звітність страхової компанії, яка є доступною для всіх зацікавлених осіб. Однак представлена методика має низку недоліків [4, с. 88]:

1) алгоритм розрахунку коефіцієнта платоспроможності не враховує особливості фінансового механізму функціонування страхової компанії. Він відображає лише рівень покриття власним капіталом страхових резервів, але страхова компанія зазвичай має також і інші зобов'язання (довгострокові, поточні);

2) відсутні нормативні значення показників фінансової надійності;

3) відсутнє нормативне значення коефіцієнту фінансової надійності, що унеможливує проведення порівнянь та позбавляє методику практичної цінності.

А. Шихов [10, с. 180] використовує для кількісної оцінки фінансової надійності та платоспроможності страхової організації відносні показники фінансового стану страхової організації.

Методика оцінки фінансової надійності, яка запропонована Д. Мудриком [11, с. 15-16], заснована на структуруванні капіталу страховика і розглядає чотири показники (коефіцієнти) фінансо-

вої надійності. Значення цих коефіцієнтів наочно проявляються в динаміці, що дає інформацію про коригування оперативної діяльності страховика. Таким чином, фінансова надійність страховика оцінюється як оптимальне співвідношення між структурними елементами капіталу компанії.

З метою стандартизації процедур здійснення аналізу діяльності страховиків ДКРРФПУ видала Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків [12]. Відповідно до них здійснюється аналіз капіталу, активів, перестраховування, страхових резервів, доходності та ліквідності. На основі цієї методики – тестів раннього попередження (далі – ТРП) – визначається рівень фінансової надійності страхової компанії. Інформаційним забезпеченням цієї методики є публічна звітність та Звіт про доходи і витрати страхової компанії, який належить до внутрішньої звітності. ТРП передбачають розрахунок одинадцяти показників для страхових компаній з ризикового страхування і дев'ять – для компаній страхування життя. Відповідно до них здійснюється аналіз капіталу, активів, перестраховування, страхових резервів, доходності, ліквідності і надається відповідна оцінка. Оцінки виставляються по 4-х бальній системі і в залежності від діапазону, в який потрапило значення відповідного показника («1» – стійка; «2» – задовільна; «3» – гранична; «4» – незадовільна) [12].

Для тестів раннього попередження розраховуються наступні показники: дебіторської заборгованості, ліквідності активів, ризику страхування, зворотний показник платоспроможності, показник доходності, обсягів страхування (андерайтингу), змін у капіталі, змін у сумі чистих премій за всіма полісами, незалежності від перестраховування, відношення чистих страхових резервів до капіталу, доходності інвестицій.

Наступним кроком при проведенні тестів раннього попередження є визначення оцінок компанії за кожним з розрахованих показників. Для цього на підставі Рекомендацій щодо аналізу діяльності страховиків проводиться порівняння фактичних значень з нормативними, що встановлюються регулятором, за результатами чого страховик отримує фактичну оцінку за певним напрямком фінансової діяльності, на їх підставі відбувається розрахунок загальної оцінки діяльності страхової компанії за звітний період. Загальна оцінка, яку отримує страховик, дорівнює сумі добутків фактичних оцінок та коефіцієнтів їх значущості, що також встановлюються регулятором.

Тести раннього попередження, як методика оцінки фінансової надійності страхової компанії, є найбільш завершеною, однак не позбавленою недоліків. Серед них, зокрема:

1) сукупність показників, що створюють систему показників оцінки фінансової надійності страхової компанії, не відображає суттєвих властивостей досліджуваного явища;

2) в літературі відсутній єдиний підхід до визначення рівня теоретичних значень показників, що є складовими узагальнюючого показника, що вимагає проведення ґрунтовного їх аналізу;

3) коефіцієнти важливості окремого показника в інтегральному показнику фінансової надійності страхової компанії не враховують особливостей функціонування страховика;

4) 4-бальна система оцінювання не дозволяє врахувати динаміку рівня фінансової надійності страхової компанії.

Проведемо оцінку фінансової надійності страхової організації ЗАО «СК «Кредо-Классик», яка

входить у склад UNIQA Group (Австрія) [13]. Показники фінансової надійності страхової організації СК «Кредо-классик» наведено в таблиці 2:

Таблиця 2
Показники оцінки фінансової надійності СК «Кредо-классик»

Показник	Роки		
	2010	2011	2012
Оцінка за допомогою одиничних показників [7, с. 48-50; 8]			
Поточна надійність	2,39	2,39	1,43
Надійність перестраховальної діяльності	0,024	0,024	0,014
Поточна ліквідність	10,14	11,45	5,57
Рівень платоспроможності	6,67	4,65	5,18
Забезпеченість страховими резервами	0,67	0,50	0,46
Розрахунок коефіцієнта фінансової надійності [9, с. 210-215]			
Коефіцієнт ліквідності	10,14	11,45	5,57
Коефіцієнт платоспроможності	6,67	4,65	5,18
Коефіцієнт рентабельності	-0,05	0,15	0,16
Коефіцієнт фінансової надійності	-1,84	2,83	2,15
Розрахунок відносних показників надійності (В. Шихов) [10, с. 180]			
Коефіцієнт власного капіталу, %	61,81	57,64	53,10
Коефіцієнт залученого капіталу, %	17,7	20,75	14,58
Коефіцієнт загальної ліквідності	10,14	11,45	5,57
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	8,86	8,26	2,77
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,88	0,87	1,11
Методика, яка застосовує структурування капіталу страховика (Д. Мудрик) [11, с. 15-16],			
$K_{ф1} = СК / КК$ (СК – власний капітал; КК – капітал страховика).	0,62	0,58	0,53
$K_{ф2} = СР / КК$ (СР – страхові резерви)	0,61	0,64	0,51
$K_{ф3} = (Об - СР) / КК$ (Об – зобов'язання страховика)	0,0033	0,054	0,196
$K_{ф4} = СК / (СР - ПСР)$ (ПСР – частка перестраховиків в страхових резервах)	0,31	0,37	0,26
Показник фінансової надійності за методикою ТРП [12]	2,5	3,1	2,45

Узагальнюючи отримані результати, можна побачити, що показники, які характеризують фінансову надійність страхової організації, мають загальну тенденцію до зниження, що означає зниження фінансової надійності страхової організації СК «Кредо-классик».

Надалі побудуємо інтегральний показник рівня фінансової надійності із використанням нормованих показників за допомогою методу прогнозування та трендового аналізу, для чого використаємо показники фінансового стану СК «Кредо-классик». Побудова математичної моделі управління фінансовою надійністю страховика дасть можливість оцінити загальну тенденцію зміни рівня фінансової надійності та отримати прогнозоване значення цього показника на майбутній період [14].

Перевагою такого підходу є врахування як внутрішніх, так і зовнішніх факторів, а також застосування нормованих коефіцієнтів, що дає змо-

гу встановити граничний рівень інтегрального показника фінансової надійності.

Застосуємо алгоритм розрахунку інтегрального показника рівня фінансової надійності на основі показників фінансової діяльності підприємства.

До основних етапів алгоритму можна віднести [14]:

- визначення складу показників, які адекватно відображають стан функціонування економічної системи;

- аналіз та прогнозування значень цих показників;

- визначення та аналіз стабілізуючих та дестабілізуючих факторів (загроз), які впливають на рівень фінансової надійності підприємства, а також аналіз причинно-наслідкових зв'язків цих факторів та основних показників функціонування підприємства;

- вибір методів оцінки рівня фінансової надійності;

- розробка рекомендацій щодо покращення рівня фінансової надійності підприємства.

Визначимо склад показників, які характеризують фінансовий стан підприємства та розділимо показники на внутрішні та зовнішні.

Внутрішні показники поділяються на показники оцінки рівня управління, показники оцінки платоспроможності та фінансової стійкості, показники оцінки ділової активності та показники оцінки ринкової стійкості [14]:

Внутрішні:

- x_1 – рівень виплат; x_2 – забезпеченість страховими резервами; x_3 – участь перестраховика; x_4 – коефіцієнт платоспроможності; x_5 – коефіцієнт поточної ліквідності; x_6 – коефіцієнт перестраховування; x_7 – тривалість операційного циклу; x_8 – коефіцієнт оборотності запасів.

Зовнішні показники враховують загальноекономічну ситуацію в країні та ефективність функціонування економіки держави:

- x_9 – коефіцієнт інфляції; x_{10} – темпи приросту ВВП, оскільки цей показник відображає продуктивність економіки в цілому

Після визначення необхідних коефіцієнтів розрахуємо нормовані значення показників, які характеризують рівень фінансової надійності підприємства.

Нормовані значення показників розраховуються за формулою:

$$y_{it} = x_{it} / \max x_{it}. \quad (1)$$

Величини y_{it} характеризують відносне відхилення значення кожного показника фінансової надійності підприємства відносно максимально досягнутого значення за період, що розглядається.

Інтегральний показник рівня фінансової надійності страхової організації на основі значень кожного показника розрахуємо за формулою:

$$Y_t = y_{1t} * y_{2t} * \dots * y_{nt}, \quad (2)$$

де n – загальна кількість показників, які характеризують фінансову надійність страховика ($n = 14$),

t – номер часового періоду (дані з 2008 року по 2012 рік) ($t = 5$).

Значення рівня фінансової надійності підприємства у кожний момент часу буде деяким числом з проміжку $[0, 1]$. При цьому чим вище значення інтегрального показника Y_t , тим більш фінансово стабільним є підприємство (вищий рівень фінансової надійності) і навпаки.

Значення інтегрального показника рівня фінансової надійності представлено в табл. 3:

Таблиця 3
Значення інтегрального показника рівня фінансової надійності

t	1	2	3	4	5
Y _t	0,01776	0,02096	-0,00305	0,00053	-0,00052

Наступний крок побудови моделі фінансової надійності підприємства – отримання прогностованих значень інтегрального показника фінансової надійності підприємства за допомогою трендового аналізу.

Для Y_t було побудовано декілька трендових моделей: лінійну, логарифмічну, показникову, та поліноміальні лінії трендів. Було визначено, що найкращою трендовою моделлю для прогнозування інтегрального показника рівня фінансової надійності є показникова функція, оскільки коефіцієнт детермінації цієї моделі є найбільшим.

Обрана трендова модель інтегрального показника рівня фінансової надійності підприємства має вигляд:

$$Y_t = 0,1129^t - 0,0028. \quad (3)$$

Значення інтегрального показника рівня фінансової надійності підприємства відповідно до отриманої трендової моделі на наступний період дорівнює Y₆ = - 0,003.

Отже, можна побачити, що результати оцінки рівня фінансової надійності СК «Кредо» свідчать про наявність негативних тенденцій щодо забезпечення фінансової надійності. Для усунення цієї тенденції підприємству необхідно взяти таких заходів: підвищити ефективність використання основних засобів та обігових коштів під-

приємства; удосконалити маркетингову систему просування продукції на товарних ринках; змінити підхід до структури витрат на виробництві, відмовитись від надлишкових витрат; підвищити економічну зацікавленість у результатах виробництва з боку працівників; переглянути політику розміщення власного та іншого капіталу в рентабельні активи.

Висновки і пропозиції. Основними і найбільш важливими науковими та практичними результатами роботи є такі:

1. Розв'язання проблеми забезпечення фінансової стійкості страхової компанії є багатофакторним завданням. Визначено фактори, що впливають на фінансовий стан страхової компанії та здійснено упорядкування факторів за можливістю управління.

2. Оцінка фінансової надійності СК «Кредо» проводилась із використанням одиничних показників, узагальнених показників, тестів раннього попередження та авторських методик. Показано, що фінансова надійність СК «Кредо-классик» має тенденцію до зниження.

3. Запропоновано інтегральний показник оцінки фінансової надійності страховика, який враховує як внутрішні, так і зовнішні фактори, та враховує нормовані значення фінансової надійності. Розроблено математичну модель управління фінансовою надійністю страховика на основі трендового аналізу.

Подальшим напрямком дослідження є вдосконалення запропонованого показника та узагальнення отриманої математичної моделі.

Список літератури:

- Ткаченко Н.В. Основні напрями забезпечення фінансової стійкості страховиків у посткризовий період. / Н.В.Ткаченко // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2012. – № 2 (14). – С. 291–297.
- Ткаченко Н.В. Рейтинг фінансової стійкості страхових компаній та основні підходи до його класифікації / Н.В. Ткаченко // Світ фінансів. – 2009. – № 4(21) – С. 182–190.
- Ширінян Л.В. Фінансова стійкість страхових компаній та шляхи її забезпечення / Л.В.Ширінян : автореферат дис. на здобуття наукового ступеня канд. економ. наук. – 08.00.08 – Фінанси, гроші та кредит. – Харків, 2007. – 35 с.
- Малинич Г.М. Методичні підходи до аналізу фінансової надійності страхових компаній: переваги та недоліки // Г. Малинич / Вісник Київського національного економічного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка. – 2009. – № 113-114. – С. 87–91.
- Бойко О.А. Теоретичні основи та практичний досвід забезпечення фінансової стійкості страхової компанії [електронний ресурс] / О.А. Бойко // Економічні науки. – 2010. – №7. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/en_oif/2010_7_4/4.pdf.
- Плиса В.Й. Управління фінансовою стійкістю страховика / В.Й. Плиса // Фінанси України. – 2001. – № 9. – С. 136–143.
- Єрмоленко А. Визначення фінансової надійності страхових компаній / А. Єрмоленко // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – №4. – С.46–52.
- Ліщук С.А. Фінансова надійність страховика / С.А.Ліщук, Я.В.Черниш, Н.Н.Британська // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://intkonf.org/lischuk-sa-chernish-yav-britanska-nn-finansova-nadiynist-strahovika/>.
- Основи актуарних розрахунків: навч.-метод. Посіб. / за ред. І.О. Ковтуна. – К. : Алєрта, 2004. – 328 с.
- Шихов А.К. Страхование / А.К.Шихов. – М. : КноРус, 2000. – 320 с.
- Мудрик Д. Контроль и оценка ситуации. Анализ финансового состояния страховых компаний / Д.Мудрик // Страховой аудит. – 2007. – № 2. – С. 14–16.
- Про затвердження Рекомендацій щодо аналізу діяльності страховиків : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 17.03.2005 № 3755 [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v3755486-05>.
- Офіційний сайт СК «Кредо-классик» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : skcredo.com.ua/public/index.php?tmpl=0&id=2&iid=47.
- Кишинська К.А. Застосування методу прогнозування трендового аналізу в побудові моделі управління фінансовою безпекою підприємства. – Електронний ресурс: Режим доступу : www.rusnauka.com/5SWMN2012/Economics/8_101045.doc.htm.

Кисилева І. Ю.

Запорозький національний університет

ОЦЕНКА ФИНАНСОВОЙ НАДЕЖНОСТИ СТРАХОВЩИКА

Резюме

Исследованы теоретические аспекты оценки финансовой надежности страховщика. Рассчитаны показатели финансовой надежности СК «Кредо-классик». Построена математическая модель оценки финансовой надежности страховщика.

Ключевые слова: финансовая надежность страховщика, показатели финансовой надежности, математическая модель.

Kisilyova I. Yu.

Zaporizhzhya National University

INSURER'S FINANCIAL RELIABILITY ESTIMATION

Summary

The theoretical aspects of insurer's financial reliability were investigated. Indexes of insurance organization «Kredo-classic» financial reliability were calculated. Mathematical model of insurer's financial reliability estimation have been constructed.

Key words: insurer's financial reliability, indexes of financial reliability, mathematical model.

УДК 336.1

Сочка К. А.

Кіяк М. М.

Ужгородський національний університет

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Досліджено проблеми формування доходів місцевих бюджетів в Україні. Проаналізовано основні джерела їх формування, наведено структуру доходів конкретного місцевого бюджету. Запропоновано деякі заходи щодо вирішення проблем формування дохідної частини місцевих бюджетів в сучасних умовах.

Ключові слова: доходи місцевих бюджетів, власні доходи, закріплені доходи бюджетів, органи місцевого самоврядування, фінансові ресурси.

Постановка проблеми. Важливою передумовою розвитку інституту місцевого самоврядування в Україні є формування його надійної фінансової бази, основу якої становлять місцеві бюджети. Формування дохідної частини місцевих бюджетів в сучасних умовах відбувається у складних умовах зумовлених як суто фінансово-економічними, так і політичними чинниками. Недостатня фінансова автономія органів місцевого самоврядування, нестача фінансових ресурсів та нестабільність у них окремих дохідних джерел стали проблемою загальнодержавної ваги, яка потребує подальших досліджень.

Аналіз останніх досліджень публікацій. Проблемам фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування присвятили свої праці багато вітчизняних вчених, зокрема О. Кириленко, Ц. Огонь, І. Луніна, К. Павлюк, Л. Синявська, Н. Гагіра, О. Солдатенко, Л. Скиба, С. Слухай, С. Хімченко, С. Юрій та інші. Аналіз рівня дослідженості даної теми показує, що окремі проблеми, пов'язані з формуванням доходів місцевих бюджетів (зокрема, питання низької забезпеченості власними та закріпленими доходами для фінансування видаткових повноважень) до цього часу залишаються невирішеними, що і визначає потребу в подальшому їх вивченні.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У зв'язку з прийняттям нової редакції Бюджетного кодексу України у 2010 році дещо обмежилися джерела доходів районних бю-

джетів, що вимагає вироблення адекватних заходів для мінімізації дефіциту місцевого бюджету у сьогоdnішніх умовах. Проблематика наповнення місцевих бюджетів районного рівня фінансовими ресурсами ще недостатньо висвітлена і вимагає подальшої наукової та практичної розробки.

Мета статті. Метою роботи є подальше дослідження економічної сутності, складу та структури фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування, визначення ролі різних груп (податків, неподаткових надходжень і трансфертів) у формуванні доходів місцевих бюджетів на прикладі бюджету районного рівня.

Виклад основного матеріалу. Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування – це фонди грошових коштів адміністративно-територіальної одиниці, що формуються внаслідок надходжень у різних формах у процесі перерозподілу ВВП і забезпечують фінансування власних та делегованих функцій місцевої влади [1].

Основна частина фінансових ресурсів регіонів зосереджена у місцевих бюджетах. Місцеві бюджети – це сукупність фінансових ресурсів, якими розпоряджаються органи місцевої влади для виконання покладених на них завдань і функцій. Як основа фінансової бази органів місцевого самоврядування і складова частина бюджетної системи країни місцеві бюджети відіграють значну роль в забезпеченні грошовими коштами заходів економічного і соціального розвитку окремих регіонів.